

1169.

7

1824

Рескиа

8

De ludis Olympicis.

Ad sacrum Deorum cultum ludi sollemnes quoque, quorum apud Graecos praecipue quatuor, Olympici, Isthici, Nemei et Isthici nominantur, referri debent; illi peculiari modo *ἑρως ἵππων* appellantur, et propterea quod in Deorum vel herorum honorem celebrantur, et quod ad illos celebrandos magna spectatorum multitudo, non modo e Graecis, sed etiam ex aliis terrarum populis coacta, confluit. Alioquin etiam *ἵππων* vocantur, id est, quod praemia, quae victori obigerunt, e sola corona constiterunt, quae e foliis arboris, Iovi vel alicui ceterorum Deorum sacrae, nexa erat; unde etiam *ἑρως ἵππων* et *ἑρως ἵππων* nominantur.

x eosque sacris caeremoniis inibant.

Omnes exercitationes quae ludos sollemnes celebrabant, initio magis ad corpus exercitandum, quam ad ingenium excolendum spectabant, sed paulum post tempus talia quoque in illis tractabantur, quae animum agerent, imo ad progrediendum adhortarentur. Talis erat honesta certatio inter poetas, qui carmina sua, summa diligentia composita recitabant, et iudicium iudicio permittabant; tale certamen inter tragicorum scriptores, tale inter sculptores et pictores. Omnes illi id tantum appetiverunt, ut aemulos vincerent, primumque acciperent praemium. His ludis igitur sacris maxime gratias agere debemus; eorum enim auxilio multa

nobis suppet^{ere} erant, quae huc usque admi^{ra}mur, &
quae, ludis vernolis, ea nunquam fulserunt, quae sunt.
Itaque, ut exemplo utar, Helianus (Var. hist. lib. II. cap.
VIII) de certamine poetico mentionem facit, quod, Olympiade
XLI, inter Euripidem & Xenoclem habitum esse;
utramque de dramatis suis ~~certasse~~ certasse dicit.
Ea nunc videamus, quae ad corpus exercitandum in
ludis solemnibus agebantur, & in omnibus, Olympicis,
Pythiis, Nemeis, & Isthmicis fiebant, atque tum ad ludos
Olympicos solos pertractandos transeamus.
Exercitationes apud Graecos in ludis solemnibus prae-
cipue quinque erant, quas Graeci πενταδαιον, Latini
quingestium vocant, atque Simonides, poeta, (Anth.
lib. I. cap. I. epigram. VIII) uno versu complectitur, dicens:

Δαίη, ποδωστήν, δρόμον, λίσσαν, πάλην

Primum locum obtinet Δαίη, de quo jam in Odyssea
(D. u. 103). Alcinoüs post coenam Phaeaces ad corporis
exercitationes adhortatur, (Δείδων περὶ γυμνασίου πειρώσομαι)
ut Odysseus (Ζεύς), in patriam redux factus, amicis
narret, quomodo illi ceteros populos superaverit

πῶς, τε παλαίποδόν τε καὶ δαίην ἦδ' ἐπὶ πόσσοι.

Facile Alcinoüs Phaeacibus persuadet, ut haec inter se
certamina iucant. Pugnant & statim victores nominan-
tur, atque in saltu (v. 123) Amphiclus palmam obtinet.
Ceterum Graeci ad hanc corporis exercitationem, non
simpliciter se accommodabant, sed manus ponderibus
gravabant, atque plumbum humeris imponebant,

9
quae res arripis nominabantur. Tales halteres Eiverri
erant generis, plerumque vero Pausania (lib. V. cap. XXII)
auctore fornax ovalis, & si manibus tenebantur, forami-
ne, si humeris imponebantur, loro instructi erant. Aristoteles
(problem. s. t. x. p. 709) Graecos his ponderibus usos esse,
nobis tradidit, ut eo facilius saltare possent; nam corpus
tali adjumento citius in pronum rapi, quisque facile
intelligit. Terminus, a quo saltum facere incipiebant,
παρῖς et locus ad quem transibant sive ἀναρπύς no-
minabantur, cum meta illa terra offensa, in tumultum
congesta, significabatur. Praeterea in his saltationibus
omnia ad librariam numeram perficiebantur, ut apud
Pausaniam (lib. V. cap. VIII) legitur.

Aliud certaminis genus cursus erat, qui militibus
Graecis omnino necessarius habebatur, non modo ut
hostes aggredi possent, sed etiam, ut, post longum acrum
certamen, periculo irruente, se reciperent, et celeriter
diffusi, in eos a tergo novo impetu irruderent. Quam
multam antiquis jam temporibus pedum ve-
locitas valuerit, ex ipso Homero cognosci potest, qui
in Odyssea (D. u. 147 seq.) canit:

ὃδ' μὲν γὰρ μισθόν κατὰ δῖος, ὅσπερ ἔσθ' ἦεν,
ἢ δ' ἐπὶ ποδῶν τε πῆξεν καὶ χροὶν ἐπὶ δῖον.

et in Iliade Achillem semper πόδας ἀνὸν laudat.
Triplex apud Graecos cursus fuit, pedestris, equester
et curulis. A spatio, quod quisque percurreret, no-
men accepit, qui stadium, cxx pasuum spatium,
quos percolarunt, δρεξιόδρομοι, qui idem interval-
lum permensi sunt, atque retro ad carceres re-

cucurrerunt δάσσοφοροι; qui δάσσο (quod spatium,
quale fuerit, non certe quidem, sed multo longius, quam
stadium fuisse, sine ulla dubitatione dici potest) δά-
σσοφοροι; atque qui, armis induti, ceteri tentarunt,
δάσσοφοροι appellabantur. Exercitationis illa, uti mo-
loco enumerata, ad milites praecipue spectabat, qui
tali rei operam dederunt, qua in bello saepe numero
opus fore solet.

Cursum coepit δίσκος (discus) de quo et in Iliade et in
Odyssea^{fit} mentio. Discus erat lamina quadam, fo-
ramine instructa, per quod lorum quoddam im-
mittelatur, itaque ab athletis contorquebatur. Dis-
ci autem figura diversi erat generis, modo enim
quadratum, modo, idque plerumque, planum atque
in lulis formam palulium invenimus. Discus
porro vel lapideus, vel aeneus, vel ferreus, vel ligneus
erat, ut Instatius nos in Odyssea D. v. 187 docet. Sunt
vero, qui δίσκος Ita a disco differant, ut δίσκος sem-
per ferream fuisse dicant, sed probabilius nobis vide-
tur δίσκος, cum quo veteres Graeci in Iliade (¶ 826.
829. 844) ludunt, ^{cum} necno quidem esse qui δίσκος, sed
formam habuisse globosam. Athletae, qui δίσκος ja-
culabantur, nudo capite in palaestra venisse;
veteres narrant scriptores, ne pileus a contentione
nimia, qua in disco jaciendo opus erat, a capite
decideret.

Progrediamur nunc ad δούριον, quod disco mag-

10
proptere simile est. Hasta enim vel simpliciter manu,
vel cum loro, quod in medio habebat, contorquebatur,
et is, qui mutam attingit, aut constitutam illum trans-
~~gessit~~ ^{luc} eff. jacula, victor exclamabatur. Meta vero, ut
ad ferendum difficilior esset, semisclauda erat, et glo-
bi segmentum praebat, ita, ut hasta facile aborra-
rent atque laberentur. Si δὲ nos autem ab δούριον hae-
re praecipue differbat, ut discus cum terrano attinge-
rat, adhuc curieret, atque tum denique subsisteret
cum omnes vires defecerant; δούριον sive hasta, contra per
aerem volans scopum ferire debuit. Erant quoque tales
exercitationes, ubi juvenes, ut in discis, hastam in lon-
ginitatem jaculabantur, quod ex Horatio (Id. lib. I.
carm. III v. 13) cognosci potest. — In pendululo saepe δ-
ούριον loco πύπιν memoratum invenimus, de qua
in Iliade quoque (¶ 652) mentio fit. Πύπιν congruit
cum Latiorum pugilata, qui initio quidem pug-
nis, unde nomen derivandum est, postea vero caestibus
perficiebatur. Caestae manicae quasi ^{quae} primum bre-
viores, sed deinde usque ad humeros productae, e
corro cubulo factae et aere vel lapidibus munitae
erant. Cum iis pugiles illi inimicos caedere capere-
rent, atque non raro accidit, ut haec in pugna alter
alterum labilis verberibus caestigaretur, ut, cerebro effuso,
mortuus in humis caderet. Apud Spartanos jam
ante Lycurgum haec corporis exercitatio in usu erat.

Sequitur denique πάλη (lucha), quae duplicis ge-
neris erat. Alteram dixerunt ὀρθοπάλην, in qua cer-
pantes erecti inter se de principatu contendebant;

altera vero ἀνταγωνιστῶν nominabantur, cum luctatores
humili jacentes tam diu invicem se unguibus, pug-
nis atque plagis turbabant, usque dum alter se vic-
torem esse confessus esset. Luctatores, ut eo diffidit,
si in ἀνταγωνιστῶν certaverunt, vincerentur, vestibus pop-
ulis, totum corpus oleo ungere solebant.

Illi ludii vel exercitationes gymnastici apud veteres
Graecos παντάγος seu quinquartium constituebant, et
virtutum tam exercendarum, quam augendarum
causa flourerunt. His postea talis ad ludos Olympi-
cos infer transgredi possumus.

Apud Graecos certamina Olympica et Olympicis et
Olympiis dicuntur, quod Euripides sub verbo utroque
nos docet. Ille enim s. v. Olympicis, οὐλύμπιος, inquit, κα-
λεῖται παρ' Ἑλλήνων ὁ κατὰ τὸν ἀγῶνα τῶν οὐλυμπίων
ἀγών. διὰ τὴν κατὰ τὴν ἀγῶνα τῶν οὐλυμπίων ἀγῶνα
ἐκ τῶν κατ' ἑστὸς ἀγῶν τῶν οὐλυμπίων ἡμίσηται; et
s. v. Olympicis, τὴν οὐλύμπιον ἀγῶνα. Bene omnia explica-
ri possunt si in illo prioris et pro τῶν legimus; an-
num enim sex dies et sex horas continere constat, at-
que sex horae quater summae. diem constituunt totum,
qui, ut fallor, ille erat, a quo Graeci omnia tempo-
ris indicia facere solebant. Primus vero Olympicor-
um ludorum dies in undecimum iterum, huius men-
sis incidit, qui cum interlunio post solis institutionem,
quae aetale fieri solet, incipit.

De ludorum Olympicorum auctore diversae circumfer-
runtur sententiae. Sunt, qui ~~dicuntur~~ Iovem, de-
victis Titanis, filius, illos primum instituisse, atque

ab eo nomen accepisse, contendunt. Alii contra, inter eos
quoque Pausanias (lib. V cap. VII) Herculem inventorem
nominant, diversum ab Armenae filio, qui quatuor
cum fratribus ex insula Geta veniens, in Elide sedes col-
locavit. Ille fratribus persuasit, ut in currendo cer-
tamen inirent, et victorem fronde oleaginæ coronarent;
nam primus olivam ex ἱπὸς Ὑπερβορέως γῆς (hoc Pausa-
nias loco narrat laudato; Hyperborea autem apud
veteres in summum septentrionem collocantur, et idem
significasse videntur, quae nobis est terra incognita) in
Graeciam tulisse dicitur. Transgrediamur nunc, misse
fabula illa, quae Herculem, Armenae filium auctorem
dixit, cum ludos illos in Peloponnesum, ex quo a matris
parte originem duxit, instituisse fertur, ad vulga-
rem, quae Herculi juniori haec virtutem tribuit. Cum
enim Iugeas Herculem mercede, quam ei pro stabulis pur-
gatis, sua sponte promiserat, defraudavisset, hic, Iugea bello
devicto, totam Elidem in suam redegit potestatem, atque
ludos instituit gymnasticos in quibus ille ipse, multis
in certamen vocatis, victor evasit, usque dum Jupiter, for-
ma humana indutus, in arena apparuit, et cum ad
luctum provocaret. Diu inter eos victoria fluctavit; al-
ter alteri viribus aequavit, atque uterque victor, vel
victus nominari poterat, nisi Jupiter se filio cognosce-
re praebuisset. Athenienses quidquid veteris de hac
ludorum institutione dicant, cum in tempora remo-
tissima cadit, certum esse non potest, sed fabula est, quae
diverse narrata, diversam accepit formam. Ludos Olympi-
cos, qui posteris temporibus neglecti sunt, fabulosus,

Lycurgi aequalis, et apud Pausaniam (lib. V. cap. IV. 4) legitur, instaurasse dicitur. At eo, Solino auctore, Olympiadae numerabantur. Neque hoc certe cum tempore congruit; illa enim aetate omnia fabulae formam habuerunt, neque certe aliquid suppeditarunt. Hoc tantum, Graecos septingentesimo septuagesimo secundo anno ante Christum natum primum tempore Olympiadicis descripsisse, atque ut Romani a Roma condita, ita Graecos ab hac ludorum Olympicorum instauracione omnia temporis indicia ferre, et res memoratu dignas narrasse, constat.

Elis, regio in Peloponneso sita, a mari Ionico alluitur, et agrorum fertilitate inter omnes Peloponnesi civitates praecipue floret. Peneus, flumen mediocri latitudine, per totam Elidem fluit, atque urbem Elidam cum mari communicat. Ad meridiem magis Olympia vergit, quae urbs, Pisa quoque nominata ad Alphei dextram jacet ripam. Nullum certe locum tam multis artis operibus coornatum invenimus, quam illum, in quo nunc versamur. Ubique et statuae et picturae pulcherrimae admirationem nostram excitant. Memoria vero dignissima artificia Aetolis includit, lucus (Pausania auctore lib. V. cap. 10) Jovi sacralis, qui altis muris circumductus, et Jovis Junonisque templum, et prytaneum et theatrum in se continet. Praeterea in eo plurimae invenimus statuae, quas in multorum Deorum vel Herum honorem artifices illic posuerunt. Prae ceteris Jovis templum, quod jam memoravimus, accuratius spectari debet. Illud enim, ut Pausanias (lib. V. cap. X. 2)

12
nos docet, tam castrum est temporibus, cum Elii Pisam cum terra finitima in suam redegerunt potestatem, quod Olympiade LXXXI factum est. Spolia, quae hoc in bello sibi paraverant ad templum illud illusterrimum castruendum contulerunt, in quo posteris temporibus pulcherrima quaeque condita erant. Pausanias loco laudato Libonem, sapientior, templi aedificatorem nominat. In statuas lecti fastigio impositas sculptores illustrissimi summam, ut bene pararent, curam impoferunt; duo signa juncta praecipue inter cetera excelluerunt, alterum Oenomaum et Pelopem offendit, qui, Jove iudice, adscito, de cursu inter se certant; incertum uter victor sit; alterum vero tantum Lapitharum cum Centauris cornu misum ante oculos ponit. Utrumque horum signorum summa arte perfectum est. Intremus nunc templum ipsum. Januae per quam introire debemus, aenea; in illius superiore altera duodecim Herculis laborum pars incisa est; alteram autem in alia janua ad aedis exitum insculptam invenimus. Pronao, in quo per multa maximi pretii arripata conuultus, transito, templum introgredimur ipsum, ubi inter res praecellerrimas Jovis effigies omnem nostram admirationem excitat. Pausanias (lib. V. cap. XI) de hoc Phidiae artificio plura fuerit verba, atque illum secuti, hoc tantum memoramus, Jovem throno insidentem ex auro et ebore factum esse. Tantam hanc statuam magnitudine, ut usque ad templi paene fastigium adscendat. Deorum hominumque rex dextera Victoriā, laeva sceptrum tenet, in cuius cuspide corvus sedet. Dapis,

cui statua illa imposita, pulchris quoque figuris ex-
ornata est, et ^{ne} unus quidem locus inveniri potest, quo
artifex ille clarissimus non bene usus esset. Quid mul-
ta? Pausania lecto tota statua peropione nobis ante
oculos versatur. Phidias ad Jovis pedes usque ad nostrum
tempora nomen suum servavit; illi enim haec legun-
tur. Πειρίης Ἀρπιδίου υἱὸς Ἀθηναῖος μὲν ἐποίησεν. — Ju-
nonis templum eadem arte extractum, simililugis
statuis exornatum est.

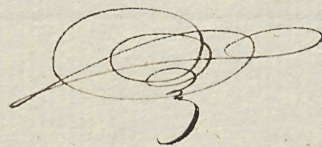
Circus Olympicus in duas dividebatur partes, in stadium
et hippodromum. Stadium, ubi homines currebant, ex
aggere sexcentos pedes in longitudinem porrecto, constitit.
Locus ille, quem agger circumscriptus, hanc fere habuit
formam. , atque non modo ad currendum, sed etiam
ad alias exercitationes adhibebatur. Hippodromus contra
a duobus lateribus collibus, a tertio vero aggere circum-
datus erat, atque in medio spatium habuit, quod in la-
titudinem sexcentos pedes, et quod ad longitudinem, in
duplum patuit. Stadium ab Hippodromo adificiis, cav-
ceres nominatis, separatur. Illi autem, in nostri formam
aedificati sunt, ita utrimque quidem lati sint, postea
vero, lateribus contractis, in angustum spatium coeant,
per quod tamen plures currus simul pervehi possunt.
Funiculi, qui carceres ab Hippodromo sejungit, eo ducti
conflicti, ut currus omnes in unam eandemque lini-
am constituti, eodem spatio a meta distent. Suba-
cum signum dedit, funis remittelatus, et currus
omnes uno quasi ictu commoti simul evolabant.
Duodecies eorum, quisque Hippodromum percurrere

13.
debuit, si victoriam sibi parare voluit. Sed ea, ut diffi-
cor fuerit, meta, circum quam omnes currum ducere
debuerunt, talis erat, ut auriga, nisi currum per bene
dirigeret, timeret, ne currus collaberetur, atque se
rupibus illis, pessum daret. Saepius enim, cum saepius
aurigae in locum illum periculosum venerant, acci-
dere solent, at aliquis, qui, honore cupidine incita-
tus, inante circa metam cursum flexit, vel mortu-
us ~~ei~~ humi caderet, vel currum frangeret. Tale
impedimentum cum certantibus afferretur victores
quoque summo honore celebrabantur, qui multos sae-
pe ad hanc victoriam sibi comparandam excitabat,
et cum nosse non esset, cum, qui hoc certamen inivit,
currum ducere, saepe reges nobilissimi et reipublicae
clarissimae multos in arenam miserat currus, qui-
bus ~~istis~~ aurigae infederant. Victoria reportata
regum nomina in victorum album afferbantur.
Pausanias (lib. II cap. IX) eorum multa adnumerat.
Omnium ludorum administratio et iudicium de certan-
tibus iudicibus Olympicis obtigit, quorum numerus i-
nitio diversis temporibus diversus erat, postea vero, idque post
centesimam tertiam Olympiadem, pro Eleorum tribunum
numero in octo quidem constitutus erat, sed post aliquas
Olympiades decem decreti sunt iudices, qui numerus
usque ad Hadriani tempora apud certaminum prae-
des mansit. Siste constitutus, qui hoc honore digni ju-
dicantur. Decem illi electi decem menses ante Olym-
picorum ludorum initium ibidem conveniant, ibique a
magistratibus ad hanc rem constitutio discunt, quid
iudicibus bonis observandum sit. Praeterea eos quoque

qui nomina ediderunt, exercent. Apud Graecos enim
deoriam est, ut omnes, qui de praemiis in ludis Olympi-
cis certare volunt, decem menses ante ludorum ini-
tium coeant, corpusque bene exercent. Novem men-
ses priores in exercitationes leviores, decimus in graviores
impenditur.
Undecimo Acatomiaci die progressi, vesper expectantur,
atque tunc in omnibus Deorum altaribus sacrificium e-
ducunt. Deorum statuae, vel in foris templo, vel in regi-
one vicina, dispersae, coronis cinguntur, et victima-
rum sanguine adperguntur. Caeremoniae illae, non
modo ab Eleis, sed etiam ab hospitibus peractae, ad mul-
tam noctem continuantur. Tabularum cornuumque
sonitus illis additus, religionis adhuc solemnitatem
augent, atque summam in Deos venerantiam exortant.
His caeremoniis media nocte peractis, spectatorum
multi in Hippodromum se conferunt, et solis or-
tum operiuntur, cum quo ludus Olympicus incipi-
at. Athletae ad constitutionem tempus eo quoque conveniunt,
et inter se exercitationes inserunt. Omnes, qui certare volu-
erunt, eam conveniunt, tota multitudo in Prytaneum se
conducit, ubi ludorum iudices convocati sedent. Athletarum
quisque nunc ad foris statuam Deo testis advocat, et
eosque officiales est, se per decem menses ad certamina
Olympica exercuisse, atque probatus est, se, nisi omnia
victoris jura perdere voluerit, nullo modo dolo usurum
esse. Haec cum omnes promississent, ad Hippodromum re-
gressi sunt. Pueri, statim ferati, sedes suas occupaverunt.
Tum praeco, restantium notitiis, editis, quae sunt, num-
spectatorum aliquis eos aut servus esse, aut vitam

inhonestam degisse, sciret. Tota concio placet. Haec re per-
acta, athletae eunt se sediti sunt, quem locum quisque
tineat, et tunc cursura inierunt. Celerum ludorum ordo
non semper eodem erat, sed saepe mutabatur. Post casum
ceterae sequebantur exercitationes, de quibus supra locuti
sumus; quinque perdurant dies. Quinto denique tota
spectatorum multitudo in theatrum convenit. Ludorum
pedices adfuit. Et in decorum, et in honorem eorum,
qui in ludis Olympicis vicerant, cantus incipitur. Tum
praeco eorum nomina edit, quibus nunc victoriae pal-
ma obigit. Athleta, quem omnes tali honore dignum
putarunt, e multitudine ad iudicum principem ac-
cedit, qui illi olivae corona caput circumdat. Tota mul-
tudo proae laetitia exultat, atque laeto clamore vic-
torem carpit.

Omnes victoribus coronatis, turba, quae ad ludos Olym-
picos celebrandos convenit, domum restituta, victo-
resque, qui magnopere aest. mantas, in patriam co-
mmitatur, ubi novae solemnitates eos expectant.

P. Berner,

